

Manel Ollé ressenya el darrer llibre de **Jordi Lara** ● Jordi Llovet analitza l'ús de l'expressió 'síndrome de Diògenes' ● Josep Casamartina valora l'exposició de **Baldomer Gili Roig** al Museu d'Art Jaume Morera de Lleida

QUADERN

EL PAÍS

Número 1.257, dijous 1 de maig de 2008

Q

Informe

AGUSTÍ FANCELLI

Es llegeix d'una tirada *Informe al difunt*, de Teresa Pàmies (La Campana). Cent pàgines dedicades al seu marit, mort a l'habitació 2.112 de l'Hospital de l'Esperança, el 17 de novembre de 2007, cap a les dues de la matinada. L'última màquina d'afaitar que feia servir el finat era una Braun 4775, elèctrica. L'esquela de *La Vanguardia*, un text de quatre línies, va costar 725 euros. Les cendres reposen des del 23 de gener al nínxol número 2.894 de l'Agrupació 7, Columbari B, a la via de Sant Jordi del fossar de Montjuïc. Té això, aquest escrit: la precisió d'un informe del comitè central, la claredat expositiva d'un discurs a Ràdio Praga, els fets pel davant de qualsevol altra consideració: el millor homenatge a una personalitat com la de Gregorio López Raimundo. Cap concessió al sentimentalisme, és a dir, a l'adjectiu. I malgrat això, emergeix el relat literari: una mena de *Cinco horas con Mario*, on el retrat del difunt va sorgint implacable paràgraf re- paràgraf, però sense cap "vídua desconsolada" en posició narradora, més aviat tot el contrari: la dona que parla discrepa sovint de l'home traspasat, el tracta per moments amb ironia afuada, en descriu tics i febleses i no li tremola la mà a l'hora d'explicar els estralls de la senectut, fins i tot els més desagradables. És en això on aquest text agafa una volada inospitada: en la mirada directa, nua de la vellesa, en la denúncia valenta de les seves perversitats. "Jodida vejez, esa putada...", posa l'autora en boca de don Gregorio, un aragonès del morro fort, i de cop totes les tonteries d'una tercera edat feliç ballant salsa al casal d'avis cauen sense haver estat ni tan sols citades. El menyspreu pots ser sigui l'últim refugi de la lluita quan ja no queden més forces.

Per sota d'aquesta contenció formal hi batega en tot moment la complicitat d'una llarga vida en comú i la capacitat per explicar-la. És així com un material en aparença tan neutre com l'agraïment per les condolències rebudes esdevé literatura. "Aquí podria acabar aquest *Informe*", escriu Pàmies al darrer paràgraf, "però hi faltaria el principal: dir-te que t'enyoro molt". De cop, l'informe es fa poesia. Misteris i privilegis de l'escriptura.

Identitat local: un vell autobús de línia al Museu Etnològic del Montseny-La Gabella, a Arbúcies. / PERE DURAN

Reportatge

Exòtics i familiars

La nova Xarxa de Museus d'Etnologia obre el debat sobre el futur d'aquestes institucions

XAVIER THEROS

Des del segle XIX, els museus dedicats a l'etnologia han estat un calaix de sastre, on les potències de cada moment han exaltat i explicat la seva visió del món i d'ells mateixos. Primer per mostrar la riquesa dels imperis colonials, després per reflexionar sobre la pròpia identitat, el cert és que tants canvis d'orientació els han obligat a replantejar-se periòdicament el seu paper i les seves funcions, per adaptar-se a noves necessitats.

Ara per ara, el vell model de museu com a recull d'antiguitats exòtiques ha esdevingut un centre on es treballa amb la relació de l'home amb el paisatge i amb la diversitat cultural. Així doncs —en estar situats a primera línia en temes tan calents com la identitat, la multiculturalitat, la globalització o la immigració—, es troben al mig d'un debat sobre per què han de servir els museus del futur. Però, què es un museu d'etnologia? Com deia una vegada el conegut antropòleg Gustau Nerín, "el pro-

blema per definir un museu d'etnologia no està en saber què hi ha d'anar, sinó en decidir què és el que no hi ha d'anar".

Per definició, excloent les ciències naturals, tota la resta és cultura. Des d'un quadre a una espartdenya, tot queda dins del camp semàntic de l'antropologia. Tanmateix, tot i ser la ciència més propera a la vida quotidiana de la gent, s'ha guanyat una dubtosa fama de disciplina purament especulativa, que segueix resultant tan complicada d'entendre pels neòfits com difícil d'explicar pels seus practicants. L'antropologia és —per definició— l'estudi de tot el que té relació amb l'ésser humà. Camp d'una complexitat i d'un volum tan desbordant que —com li he sentit dir al benllogat Manuel Delgado— acaba convertida en una matèria especialitzada en allò que ningú altre vol estudiar, en una ciència dels marges, en tant que s'ocupa d'un material no sols físic, sinó també immaterial, on hi ha des de cançons i receptes de cuina fins a maneres de parlar i de pensar.

El passat mes de març es va signar un

conveni per a la creació de la Xarxa de Museus d'Etnologia, prevista en el Pla de Museus de Catalunya, que també inclou el polèmic Museu Nacional de la Societat (més conegut com a Catalunya) del que formaran part en el futur els museus integrats en aquesta xarxa. És aquesta una eina que neix amb la voluntat de descentralitzar el territori i facilitar la coordinació i articulació de polítiques comunes, en temes com la gestió i conservació del patrimoni. Però, mentre es veu com funciona, arriba el moment de plantejar-se el paper i funcions dels museus d'etnologia.

Entre els professionals entrevistats, tots coincideixen que fa molt de temps que s'esperava la xarxa, i en general ha estat ben rebuda. Jordi Tura —director del Museu Etnològic del Montseny-La Gabella— ho resumeix molt bé: "gaudim d'un patrimoni múltiple i per això ha de servir la xarxa, per tenir un projecte més global, que sigui positiu per a cadascun dels projectes locals".

Passa a la pàgina 2